

Komentarz do art. 39 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

„Art. 39. 1. Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

1) rodzina zastępcza:

a) spokrewniona,

b) niezawodowa,

c) zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna;

2) rodzinny dom dziecka.

2. Rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka, na ich wniosek, mogą być wspierane przez rodziny pomocowe, na zasadach określonych w art. 73-75.”

Art. 39 wskazuje na formy rodzinnej pieczy zastępczej. Zasadniczy podział dokonany przez ustawodawcę to podział na rodziny zastępcze oraz podział na rodzinne domy dziecka. Zarówno jedną jak i drugą formę rodzinnej pieczy zastępczej mogą sprawować małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim. Rodzinę zastępczą spokrewnioną tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, będący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka. W przypadku wstępnych w zasadzie wchodzi w grę tylko dziadkowie dziecka. Z uwagi na konieczność zapewnienia dziecku całodobową opiekę i wychowania przez rodziców zastępczych trudno raczej wyobrazić sobie by rodzicami zastępczymi mogli być dalsi wstępni. Rodzinom zastępczą spokrewnioną z dzieckiem nie będzie mogło być np. wujostwo dziecka, pomimo niewątpliwie bliskiej więzi pokrewieństwa. Takie uregulowanie wynikało z potrzeby bliższego powiązania sprawowania funkcji rodziny zastępczej spokrewnionej z regulacjami dotyczącymi obowiązku alimentacyjnego – konsekwencją jest zagwarantowanie rodzinie zastępczej spokrewnionej mniejszych środków na pokrycie kosztów utrzymania dziecka pozostającego w pieczy.

Ustawodawca przewidział jednak sytuacje, w której osoba bliska dla dziecka, niekwalifikująca się do bycia rodziną zastępczą spokrewnioną i nie posiadająca przeszkolenia wymaganego do sprawowania funkcji rodziny zastępczej niezawodowej będzie mogła jednak być ustanowiona rodziną zastępczą. Zgodnie z art. 112(5) § 2 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego jeżeli jest to uzasadnione dobrem dziecka sąd może tymczasowo, nie dłużej jednak niż na 6 miesięcy, powierzyć pełnienie funkcji rodziny zastępczej małżonkom albo osobie niepozostającej w związku małżeńskim, którzy nie są wstępnymi albo rodzeństwem dziecka, niespełniającym warunku niezbędnych szkoleń, określonego w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, dotyczących rodzin zastępczych.

Przepisy 112(5) §1 w art. 112(6) oraz 112(7) kodeksu rodzinnego i opiekuńczego wskazują na kolejność jaką sąd powinien brać pod uwagę kierując dziecko do pieczy zastępczej: w pierwszej kolejności sąd powinien rozważyć umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej spokrewnionej z dzieckiem, w drugiej w rodzinie zastępczej niezawodowej lub zawodowej. W przypadku dziecka posiadającego orzeczenie o niepełnosprawności albo orzeczenie o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności sprawowanie pieczy zastępczej powinno się powierzyć przede wszystkim rodzinie zastępczej zawodowej. Sąd umieszcza dziecko w instytucjonalnej pieczy zastępczej, jeżeli brak jest możliwości umieszczenia dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej lub z innych ważnych względów nie jest to zasadne.